

בית העם

שיג ושיח ציוני

"ציפור על חוט תיל"

נפרדים מלאונרד כהן

"שמעתי את נשמתי שרה מאחורי עלה, קטפתי את העלה, אבל אז שמעתי אותה שרה מאחורי ווילון. קרעתי את הווילון, אבל אז שמעתי אותה שרה מאחורי חומה. ניתצתי את החומה, ושמעתי את נשמתי שרה כנגדי. בניתי את החומה, תיקנתי את הווילון, אבל לא הצלחתי להשיב את העלה למקומו. אחזתי אותו בידי ושמעתי את נשמתי שרה כנגדי בעוצמה. ככה זה כשלומדים בלי חבר".
לאונרד כהן, מתוך "ספר החמלה"

ב-7 בנובמבר 2016, הלך לעולמו בגיל 82 אחד היוצרים הגדולים והאהובים בעולם כולו, לאונרד כהן. עם לכתו, ועוד טרם לכך, השאיר אחריו מורשת עצומה של שירים וכתבים שמאופיינים בביטוי רגשי עמוק, במטאפורות מורכבות ובשורות רבות יופי.

לאונרד כהן (ספטמבר 1934 - נובמבר 2016) נולד למשפחה יהודית במונטראול, קנדה. ביצירתו הענפה ניכרים במובהק שורשיו היהודיים וחיבורו העמוק למורשת היהודית ולעם ישראל.

● "היהדות היא לא משהו שהרגשתי אי פעם רחוק ממנו, היא גם לא משהו שפרסמתי או הרגשתי שאני חייב להציג". ואתה?
● "אלו הם הערכים שהמשפחה שלי הקנתה לי, הערכים של התורה, אלו הערכים שמיצבו את עולמי ואני לעולם לא מתרחק מהם". מה המקורות שמהם אתה שואבת את ערכיך?

"במובן מסוים כולנו נולדים כבולים בשלשלאות. לכולנו רגעים של חירות אבל גם של עבדות. גדלתי במשפחה יהודית די קונסרבטיבית כך שהיהדות היא לא משהו שהרגשתי אי פעם רחוק ממנו, היא גם לא משהו שפרסמתי או הרגשתי שאני חייב להציג. היהדות חיונית להישרדות שלי. אלו הם הערכים שהמשפחה שלי הקנתה לי, הערכים של התורה, אלו הערכים שמיצבו את עולמי ואני לעולם לא מתרחק מהם".

<http://news.walla.co.il/item/3012588> **מי באש** תרגום: יונתן נדב

ויקי באש, מי בפנים,
מי לאור יום, מי לעת ליל,
מי בחריצת משפט, מי בסיורים קרים,
מי ביום אביב זוהר-זוהר,
מי לאט מאד יתפורר,
ויקי, מי הוא שקורא לי?

במלחמת יום כיפור, בשנת 1973, הגיע לאונרד כהן לישראל, והתנדב להופיע בפני חיילי צה"ל בחזית בחצי האי סיני. בהשפעת חוויותיו מהמלחמה ובהשראת הפיוט "ונתנה תקף" הנאמר בתפילת מוסף ביום הכיפורים, כתב את השיר "מי באש":

בשנת 1974, שנה לאחר מלחמת יום הכיפורים, אמר לאונרד כהן בראיון:
"אף פעם לא הסווייתי את העובדה שאני יהודי ובכל משבר בישראל אני אהיה שם. אני מחויב להישרדות של העם היהודי".

- "בכל משבר בישראל, אני אהיה שם." האם זוהי חובתו של כל יהודי החי בתפוצות?
- מה משמעות האמירה "אני מחויב להישרדות של העם היהודי"?

על "הללויה" אחד משיריו המוכרים והאהובים ביותר, אמר לאונרד כהן:
"המילה 'הללויה' עצמה היא מילה שנהדר לשיר אותה. היא כל כך חזקה ועשירה ואנשים שרים אותה אלפי שנים. אני מרגיש שהיא נושאת אנרגיה נכונה, אנרגיה שעוזרת במיוחד כשעומדים מול הקטסטרופות שאנחנו חווים מסביב. לשיר אותה זה דבר מאוד מרענן בעיני, דבר שנותן אישור למסלול החיים שלנו, לדרך שאנו עושים".

משמעותה של המילה העברית "הללויה" – הללו את האל. הללויה מוזכרת בתנ"ך 24 פעמים, ממנו התגלגלה לעשרות שפות והפכה למילה מוכרת ושימוש נרחב.

https://www.youtube.com/watch?v=YrLk4vdY28Q - לאונרד כהן שר הללויה
https://www.youtube.com/watch?v=rnyaehWs4T0 - ביצוע עברי לשיר הללויה של לאונרד כהן.
תרגום: קובי מידן. מבצעים: ערן צור, אביגיל רוז, עברי לידר ושלומי שבת.

בשירו "סיפורו של יצחק" מתייחס לאונרד כהן לעקדת יצחק מספר בראשית, וכותב לה פרשנות מודרנית.
סיפורו של יצחק – מילים ולחן: לאונרד כהן,

תרגום- קובי מידן, ביצוע ישראלי- שלומי שבת- <https://www.youtube.com/watch?v=w4Gz6PbrQuo>
ביצוע של לאונרד כהן- <https://www.youtube.com/watch?v=-y36zbbuX7w>

- מהי הפרשנות המודרנית שנותן לאונרד כהן לסיפור עקדת יצחק?
- עם איזו שורה/ בית בשיר אתה מזדהה? תוכלי לשתף מדוע.

ואתה קורא לי "אח שלי"
אז תסלח לי אם אשאל עכשיו
האם זה צו גורל
כי כשהכל כאן יגמר ברע
ארצה אותך אם אין ברירה
אציל אם רק אוכל

כשהכל כאן יגמר ברע
אציל אותך אם אין ברירה
ארצה אם רק אוכל
ויבורכו מדי הקרב
של איש שלום ושל אויביו
הטווס פורש זנב

ואז ראיתי נשר
אולי בעצם עיט
זה היה רחוק כל כך
ואבי בנה מזבח
הוא לא הביט עלי אף פעם
הוא ידע שלא אברח

ואתם אשר בונים עוד
מזבחות לילדים
אולי תרפו מן הקורבן
דברכם איננו קודש
ואף פעם לא עמדתם
מול אל או מול שטן

אתם שמניפים כבר
פגיונות של דם ורשע
לא הייתם כאן בכלל
כשעל ראש ההר שכבתי
יד אבי רועדת
אל מול יופיה של המילה

לאט נפתחת דלת
אבי נכנס לחדר
אני בן תשע או כמעט
והוא עומד מולי גבוה
ובעיניו יש איזה זוהר
וקולו קשה וחד

אומר: האל קרא לי
ואני חייל של קודש
ומציית לפקודותיו
אז אל ההר יצאנו
אני רצתי, הוא הלך
עם מאכלת של זהב

בין עצים בגובה שיש
אל מול אנם רחוק, שטוח
שתינו יין מן הכד
הכד הושלך למטה
אחרי דקה שמעתי נפץ
אבי הניח עלי יד

מתוך המוסף לשבת של ידיעות אחרונות ב- 18/11/2016, טורה של סיון רהב מאיר - על לאונרד כהן

"על הסמים, הבודהיזם והנשים בחייו של כהן דיברו הרבה בשבוע האחרון. גם על מלחמת יום כיפור שבה הגיע לישראל לתמוך בחיילים ולשיר להם. אבל הנה סיפור קטן-גדול על יום כיפור אחר בחייו: בחודש ספטמבר שנת 2013 נקבעה לכהן הופעה גדולה בלונדון. המשרד שלו וגם המפיקים הבריטים, לא הסתכלו על לוח השנה העברי, ולא שמו לב לכך שההופעה אמורה להתקיים ביום כיפור. כהן גילה זאת, והודיע שאין על מה לדבר. 20 אלף (!) צופים שרכשו כרטיסים קיבלו הודעה שבה הוא מתנצל, דוחה את המופע ביום אחד, ומביע תקווה שהסיבות לשינוי מובנות."

באחד הראיונות סיפר:

"סבא שלי, הרב שלמה זלמן קלוניצקי, גידל אותי. הוא גילם בעיני את האידיאל היהודי השורשי ביותר, של חיים שמוצאים את משמעותם באהבת הספר, בלימוד אינסופי. הוא היה שב וקורא את התורה בכל הרעננות שאפיינה את הקריאה הראשונה, ואז חוזר על פרשנותו. לפעמים היה לוקח ערב שלם לקרוא וללמוד פסוק או שניים".

לאונרד הפליג הרחק מאותם מחוזות ילדות, אבל לפני עשרה ימים, בגיל 82 נקבר בבית הקברות "שערי שמיים" במונטראול, לצד הוריו ולצד אותו סבא."

- החיים המודרניים וצרכי הפרנסה מתנגשים לא אחת עם האמונה והציוויים הדתיים. (כפי שמתואר בקטע הקצר על דחיית המופע בלונדון). האם חווית בחיך התנגשויות מסוג זה? מה למשל?
- מה אומרת לכם בחירתו של לאונרד כהן להיקבר בבית קברות יהודי לצד הוריו וסבו?
- לתפיסתו של כהן, "האידיאל היהודי השורשי ביותר הינו חיים שמוצאים את משמעותם באהבת הספר, בלימוד אינסופי". האם הערכים הללו נכונים ומתקיימים עדיין בקרב בני הדור הצעיר? או שמא ערכים אחרים החליפו אותם? אילו הם? מה משמעותו של השינוי הערכי במרוצת הדורות?

